

Το δικό μας αντεστραμμένο είδωλο

Συνέντευξη του **Μίμη Ανδρουλάκη** στον **Ξενοφώντα Μπρουντζάκη**

Αξιοποιώντας λογοτεχνικά τις πολιτικές του εμπειρίες, στο τελευταίο του βιβλίο ο Ανδρουλάκης μας χαρίζει μια αληθινή ιστορία κατασκοπίας που αποπλίζεται πολιτικά από την ασφάλεια της χρονικής απόστασης για να πυροδοτηθεί ως λογοτεχνικό γεγονός!

Είστε ένα από τα πιο «ανθεκτικά» πρόσωπα της μεταπολίτευσης, που κατάφεραν να βγουν αλώβητα από μια γενικότερη ιστοπεδική κριτική. Έχετε σκεφτεί ότι στην καλή σας φήμη μπορεί να έπαιξε τον ρόλο της και η ενασχόλησή σας με τη λογοτεχνία;

Όσο κι αν σου φανεί παράξενο, ο εσώτερος πυρήνας μου δίνει αναφορά στο πρώτο ξεμπύξιμα στα χρόνια της αντιδικτατορικής αντίστασης κι όχι στη μεταπολίτευση. Κι ύστερα ήμουν για μια σειρά λόγων από νωρίς σ' ένα διανοητικό σταυροδρόμι, σε μια διασταύρωση διαφορετικών κλάδων της σκέψης και της δράσης, εκεί όπου ο άνθρωπος του αγώνα ή της πολιτικής φιλοσοφίας, της οικονομίας και της ιστορίας υποβάλλει κρίσιμα διεγερτικά ερωτήματα στον μυθιστοριογράφο και τον ψυχαναλυτή ή ακόμα και στον μαθηματικό ή τον νευροεπιστήμονα. Στη λογοτεχνία κατέφυγα αναγκαστικά αργότερα, όπως κάποιος μαθαίνει μια ξένη γλώσσα γενικής διαμεσολάβησης στα ανθρώπινα, μίαν εσπεράντο. Ωστόσο βιώνω τραγικά – και σαν προσωπική αποτυχία – τα όρια της λογοτεχνίας και γενικότερα του λόγου στην πραγματικότητα.

Θέλετε να πείτε ότι έχουν περιορισμένη επίδραση;

Όταν τα πράγματα φαίνεται ότι πάνε καλά, οι άνθρωποι δεν ακούν τις προειδοποιήσεις υψηλού κινδύνου. Και στην άνοδο και στην κάθοδο, στη μέθη και στον πανικό βγαίνει μέσα μας ο άνθρωπος του κοπαδιού. «Παλίρροια τα πράγματα τ' ανθρώπινα» προειδοποιεί ο Σαίξπηρ τον Ιούλιο Καίσαρα κι εγώ τον μελλοντικό πρωθυπουργό στο «Ε, Πρόεδρε!». Πάνω από δέκα χρόνια χτυπούσα τις καμπάνες για την επικείμενη καταστροφή, έγραφα κάθε χρόνο ένα βιβλίο με το ίδιο θέμα σε πολλές παραλλαγές: ηγεσία εν μέσω γενικευμένης κρίσης και επικείμενης χρεοκοπίας. Αυτά τα όρια εννοώ, όχι τα μακροπρόθεσμα που θα είμαστε όλοι νεκροί. Αλλά και τι να κάνουμε;

Δεν έχουμε άλλο πιο πυκνό τρόπο να εξακριβώσουμε τη «φυσιογνωμία των καιρών» (Μακιαβέλι) έξω από τη λογοτεχνία.

Στο τελευταίο σας βιβλίο επιστρατεύσατε και τις δυο σας ιδιότητες, τόσο του πολιτικού με τις εμπειρίες και τις γνώσεις του όσο και του λογοτέχνη που μεταφέρει την πραγματικότητα σαν παραμύθι. Τελικά, με όσα συμβαίνουν στον πραγματικό κόσμο, μήπως τα παραμύθια αντηγράφουν την πραγματικότητα;

Το πιο φανταστικό είναι η ίδια η πραγματικότητα. Ωστόσο αν το «παραμύθι», όπως ξέρεις καλύτερα, αντηγράψει την πραγματικότητα, θα κολλήσει στην επίπλαστη επιφάνειά της. Θα τη συλλάβει στην ολότητά της μόνο αν την κομματιάσει στις διαφορετικές διαστάσεις της, ενώ ταυτόχρονα θα δανείζεται το σφρίγος και τη ζωική της ενέργεια. Η σχέση του «παραμυθιού» με την πραγματικότητα είναι της ίδιας τάξης με αυτήν του πίνακα του Πικάσο «Οι Δεσπονίδες της Αβινιόν», με τις γυναίκες στη βιτρίνα ενός μπουρδέλου της Βαρκελώνης που αναπαριστά.

Στον «Κόκκινο Κάβουρα», παρά τα σκανδαλώδη γεγονότα που διαδραματίζονται – ένα ανώτερο στέλεχος του ΚΚΕ που ήταν διπλός πράκτορας – και θυμίζουν σκηνικό Ψυχρού Πολέμου, ο αφηγητής μοιάζει να επικεντρώνει την προσοχή του και την αγωνία του στη βαθύτερη κατανόηση της πολιτικής λειτουργίας...

Πολύ σωστά, αλλά να υπενθυμίσουμε και τα όρια της επίδρασης του σκοτεινού κόσμου των μυστικών υπηρεσιών στην ιστορία. Ο τσάρος φύτεψε αρχιπράκτορες στις μυστικές υπηρεσίες της Αυστροουγγαρίας και της Γερμανίας καθώς και στην ηγεσία των μπολσεβίκων, δίπλα στον Λένιν, αλλά αυτό δεν εμπόδισε την κατάρρευσή του. Το ίδιο και η χούντα των συνταγματαρχών που είχε ευρύ δίχτυ χαφιέδων και πρακτόρων, όπως ο δικός «μας» Α-25, σ' όλους τους χώρους της δημόσιας ζωής. Όμως «Ο Κόκκινος Κάβουρας» θέλει να πάει πιο βαθιά, πέρα από την πολιτική λειτουργία, στο ψυχαναλυτικό μυστήριο του Διπλού Ανθρώπου και ακόμη πιο μακριά, στη νευροβιολογική και γονιδιακή βάση του καμίουφλάζ και της διπλοπροσωπίας στη φύση και την κοινωνία.

Διαβάζοντας κανείς το βιβλίο σας με όλες αυτές τις εκ των έσω πληροφορίες νιώθει κάπως αμήχανα, μια και η πολιτική χάνει τελείως την ηθική της θωράκιση και εμφανίζεται με κυνικό προσωπίο. Υπήρχε σχετική πρόθεση εκ μέρους του «προβοκάτορα» Ανδρουλάκη;

Ο «προβοκάτορας» αφηγητής εμπίπτει στον Νόμο των Ακουσίων Συνεπειών, στον Νόμο της Αντιστροφής του Νοήματος: το Κακό μετουσιώνεται σε Καλό, ο κυνικός μεταστρέφεται σε μετριοπαθή ηθικόλογο. Θυμήσου ότι ο Σαρτρ αποκάλεσε άγιο Ζενέ, τον καταραμένο συγγραφέα που έφθασε την ελευθενότητα και την προδοσία στα ακρότατα όριά της. Ο δικός μου ήρωας δεν βρήκε μέσα του και στο οικογενειακό περιβάλλον του γερά πατήματα να μετουσιώσει τις προσβολές που κατάπινε στα παιδικά του χρόνια. Είναι ένας προδομένος προδότης. Διερευνώ το πώς μπήκε πολύ νωρίς το «σκουλήκι» στο «άγουρο μήλο». Προσπαθώ να αναδείξω τη θεμελιώδη υπαρξιακή ανισότητα στην αφετηρία της ζωής μας και να ρίξω λίγο φως στη διαλεκτική της προδοσίας. Αλήθεια με συμπάθεια, είναι το κίνητρό μου.

Τελικά με τη διαχείριση αυτού του τεράστιου σκανδάλου που περιγράφεται λογοτεχνικά στον «Κόκκινο Κάβουρα» – με ιστορικά στοιχεία – μας επισημαίνετε ότι η πολιτική σκοπιμότητα αγιάζει τα μέσα και ότι οι χαώδεις πολιτικές διαφορές διευθετούνται με βάση το αμοιβαίο πολιτικό συμφέρον;

Όταν ο αναγνώστης «χωνέψει» τον «Κόκκινο Κάβουρα» κι αρχίσει να τον «μηρυκάξει», θα αισθανθεί το πέρασμα από την ηθική των απόλυτων σκοπών στην ηθική των ορίων και της ανθρώπινης ευθύνης: υπάρχει ένα όριο που λες «εδώ σταματώ». Σημειώστε την ηθική μετριοπάθεια ιστορικών ηγετών της κομμουνιστικής Αριστεράς, όπως ο Χαρίλαος Φλωράκης, σ' αυτήν τη σκοτεινή υπόθεση. Άλλωστε ακόμα και ο Α-25 και ο πολιτικός καθοδηγητής της CIA για την Αριστερά στη Νότια Ευρώπη, ο αρχιπράκτορας «Τόνου» δεν εμφανίζονται σαν ηθικά μηδενικά. Τελικά «Ο Κόκκινος Κάβουρας» θα ήθελα να λειτουργήσει σαν καθρέφτης. Η επαγγελματική διπλοπροσωπία του Α-25 ίσως φανεί το αντεστραμμένο είδωλο της δικής μας καθημερινής, «ήπιας» διπλοπροσωπίας.

Μίμης Ανδρουλάκης
Ο Κόκκινος Κάβουρας
Εκδόσεις: Πατάκη
Σελ.: 411